

KASIM 2019

B.' Enerji Notları BEN. 23

LPG Taşıyan Tankerlerin Trafikte Bulunma
Sıklığının İstasyonların LPG Depolama
Kapasitelerini Arttırarak Azaltılması Üzerine
Bir Çalışma

FEYZA ÜNAL

feyzaunal00@gmail.com

SELİN GÜNGÖR

selingunor97@gmail.com

ERCAN EMRE ÇELİK

ercanemrecek@gmail.com

LPG TAŞIYAN TANKERLERİN TRAFİKTE BULUNMA SIKLIĞININ
İSTASYONLARIN LPG DEPOLAMA KAPASİTELERİNİ ARTTIRARAK
AZALTI MAS I ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

FEYZA ÜNAL

SELİN GÜNGÖR

VE

ERCAN EMRE ÇELİK

B.' Enerji Notları BEN. 23

<http://berument.bilkent.edu.tr/BEN>

Bilkent Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Bilkent 06800, Ankara-Türkiye

KASIM
2019

Likit Petrol Gazı (LPG), konutlardan sanayi sektörüne uzanan geniş kullanım alanına sahip bir enerji kaynağıdır. LPG; bütan ve propan gazları ile bu gazların karışımının sıvılaştırılmış hallerine verilen genel isimdir. Dünya genelinde olduğu gibi LPG, ülkemizde de büyük oranda alternatif bir yakıt olarak kullanılmaktadır.

Ekonomik Karmaşıklık Gözlemevi'nin 2017 verilerine göre, LPG'nin dünya pazarındaki değeri 6,05 milyar dolardır. Bu rapora göre en çok LPG ihracatı yapan ülkeler ABD, Cezayir, Rusya, Bileşik Arap Emirlikleri ve Norveç'tir. En çok LPG ithal eden ülkeler ise Türkiye, Hindistan, Meksika, Polonya ve Pakistan'dır. Türkiye %22'lik pay oranı ile küresel pazarda LPG'nin birincil ithalatçısı konumundadır.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun (EPDK) LPG Piyasası 2018 Yılı Sektör Raporu'nda Türkiye'nin LPG ithalatının 3.306.044 ton olduğu bilgisi yer almaktadır. Yine bu raporda yer alan bilgilere göre Türkiye'de 2018 yılında 916.774 ton LPG üretilmiş, 110.040 ton ihraç edilmiş ve 3.306.044 ton ithal edilmiştir. Ayrıca, ülke içinde toplam LPG satışı 4.146.448 ton olup, yapılan satışların %18,09'u tüplü, %2,73'ü dökme ve %79,18'i otopaz pazar payına sahip olmuştur.

LPG satışlarındaki oranı göz önüne alındığında, ülkemizde otopaz önemli bir yakıttır. EPDK'nın güncel verilerine göre, ülke genelinde toplam 10.390 adet lisanslı otopaz bayii bulunmaktadır. Bu bilgiye dayanılarak bu çalışmada bayi başına yapılan yıllık ortalama LPG satışı 564 m³ olarak alınmıştır (Tablo1). Ayrıca bayilerde bulunan LPG ikmal depolarının genel olarak kapasiteleri 10 m³'tür. Yüzde on emniyet seviyesi olduğu ve ortalama %10 seviye LPG kaldığında ikmal yapıldığı varsayılarak, otopaz bayilerinde bulunan tankların 8m³ doluma ihtiyacı olduğu hesaplanmıştır. Bu durumda her bir bayiye yılda ortalama beş günde bir, toplam yetmiş bir kez ikmal yapılması gerekmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine göre 2018 yılında trafiğe kayıtlı bulunan motorlu taşıt sayısı yaklaşık olarak 23 milyondur. Aynı kurumun verilerine göre 2018 yılında 1.229.365 trafik kazası gerçekleşmiş olup, bu kazaların 186.532 tanesi ölümlü-yaralanmalı kazalardır. Bu bilgiler ışığında trafikte olan bir aracın kazaya karışma olasılığı %5'tir. Bu oran göz önüne alındığında LPG taşıyan tankerlerin otopaz bayilerine ikmali sırasında trafik kazasına karışma ihtimali de oldukça yüksektir. Bu çalışmada LPG taşıyan tankerlerinin trafiğe çıkma sıklığının düşürülmesi üzerine odaklanılmıştır.

Yukarıda bahsedilen riski azaltmak için otopaz bayilerinde bulunan LPG tanklarının kapasitelerini arttırmaya yönelik bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaya göre, otopaz bayilerinde bulunan, genel olarak hacmi 10m³ olan LPG tanklarının kapasiteleri artırıldığında LPG taşıyan tankerlerin trafikte bulunma sıklığının azalacağı hesaplanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1: İl bazında otopaz bayi, satış ve ikmal sayısı

İl	Otopaz							
	Yıllık Satış Miktarı (ton)	Bayi Sayısı*	Bayi Başı Ortalama Satış (Ton)	Bayi Başı Ortalama Satış (m3)**	Yıllık İkmal Sayısı (Kapasite 10 m3)	İkmal Yapılması Gereken Ortalama süre (Gün)	Yıllık İkmal Sayısı (Kapasite 20 m3)***	İkmal Yapılması Gereken Ortalama süre (Gün)
ADANA	99.241	253	392	700	88	4	41	9
ADİYAMAN	31.554	160	197	352	44	8	21	18
AFYONKARAHİSAR	47.178	218	216	386	48	8	23	16
AĞRI	8.819	84	105	187	23	16	11	33
AKSARAY	25.497	149	171	306	38	10	18	20
AMASYA	24.456	101	242	432	54	7	25	14
ANKARA	371.463	458	811	1448	181	2	85	4
ARDAHAN	1.440	20	72	129	16	23	8	48

İl	Otogaz							
	Yıllık Satış Miktarı (ton)	Bayi Sayısı*	Bayi Başı Ortalama Satış (Ton)	Bayi Başı Ortalama Satış (m3)**	Yıllık İkmal Sayısı (Kapasite 10 m3)	İkmal Yapılması Gereken Ortalama süre (Gün)	Yıllık İkmal Sayısı (Kapasite 20 m3)***	İkmal Yapılması Gereken Ortalama süre (Gün)
ARTVİN	3.250	19	171	305	38	10	18	20
AYDIN	57.922	204	284	507	63	6	30	12
BALIKESİR	60.554	217	279	498	62	6	29	12
BARTIN	9.983	23	434	775	97	4	46	8
BATMAN	9.360	63	149	265	33	11	16	23
BAYBURT	2.403	14	172	307	38	10	18	20
BİLECİK	10.030	45	223	398	50	7	23	16
BİNGÖL	4.989	32	156	278	35	10	16	22
BİTLİS	6.605	47	141	251	31	12	15	25
BOLU	24.250	78	311	555	69	5	33	11
BURDUR	21.031	94	224	400	50	7	24	16
BURSA	99.607	229	435	777	97	4	46	8
ÇANAKKALE	22.019	102	216	385	48	8	23	16
ÇANKIRI	12.318	61	202	361	45	8	21	17
ÇORUM	37.795	131	289	515	64	6	30	12
DENİZLİ	62.565	206	304	542	68	5	32	11
DİYARBAKIR	36.828	195	189	337	42	9	20	18
DÜZCE	25.529	85	300	536	67	5	32	12
EDİRNE	14.473	74	196	349	44	8	21	18
ELAZIĞ	20.763	106	196	350	44	8	21	18
ERZİNCAN	10.645	43	248	442	55	7	26	14
ERZURUM	22.062	106	208	372	46	8	22	17
ESKİŞEHİR	39.760	101	394	703	88	4	41	9
GAZİANTEP	73.984	214	346	617	77	5	36	10
GİRESUN	15.893	70	227	405	51	7	24	15
GÜMÜŞHANE	3.987	26	153	274	34	11	16	23
HAKKARİ	1.010	9	112	200	25	15	12	31
HATAY	59.867	209	286	512	64	6	30	12
IĞDIR	1.616	23	70	125	16	23	7	49
ISPARTA	25.467	101	252	450	56	6	26	14
İSTANBUL	265.327	502	529	944	118	3	56	7
İZMİR	163.559	327	500	893	112	3	53	7
KAHRAMANMARAŞ	68.814	213	323	577	72	5	34	11
KARABÜK	13.708	31	442	790	99	4	46	8
KARAMAN	13.090	52	252	450	56	6	26	14
KARS	4.376	50	88	156	20	19	9	40
KASTAMONU	23.481	95	247	441	55	7	26	14
KAYSERİ	84.765	204	416	742	93	4	44	8
KIRIKKALE	30.377	90	338	603	75	5	35	10
KIRKLARELİ	12.368	60	206	368	46	8	22	17
KİRŞEHİR	15.978	66	242	432	54	7	25	14
KİLİS	4.847	19	255	456	57	6	27	14
KOCAELİ	73.254	176	416	743	93	4	44	8
KONYA	135.394	447	303	541	68	5	32	11

İl	Otogaz							
	Yıllık Satış Miktarı (ton)	Bayi Sayısı*	Bayi Başı Ortalama Satış (Ton)	Bayi Başı Ortalama Satış (m3)**	Yıllık İkmal Sayısı (Kapasite 10 m3)	İkmal Yapılması Gereken Ortalama süre (Gün)	Yıllık İkmal Sayısı (Kapasite 20 m3)***	İkmal Yapılması Gereken Ortalama süre (Gün)
KÜTAHYA	38.098	101	377	674	84	4	40	9
MALATYA	32.392	130	249	445	56	7	26	14
MANİSA	83.625	316	265	473	59	6	28	13
MARDİN	14.813	111	133	238	30	12	14	26
MERSİN	85.557	246	348	621	78	5	37	10
MUĞLA	57.598	190	303	541	68	5	32	11
MUŞ	7.443	53	140	251	31	12	15	25
NEVŞEHİR	18.827	108	174	311	39	9	18	20
NİĞDE	19.970	107	187	333	42	9	20	19
ORDU	25.790	100	258	461	58	6	27	13
OSMANİYE	32.555	91	358	639	80	5	38	10
RİZE	8.680	34	255	456	57	6	27	14
SAKARYA	71.478	186	384	686	86	4	40	9
SAMSUN	59.272	216	274	490	61	6	29	13
SİİRT	3.590	31	116	207	26	14	12	30
SİNOP	10.693	44	243	434	54	7	26	14
SİVAS	30.052	130	231	413	52	7	24	15
ŞANLIURFA	76.449	293	261	466	58	6	27	13
ŞIRNAK	2.458	30	82	146	18	20	9	42
TEKİRDAĞ	26.702	131	204	364	45	8	21	17
TOKAT	27.746	134	207	370	46	8	22	17
TRABZON	20.184	91	222	396	50	7	23	16
TUNCELİ	1.277	11	116	207	26	14	12	30
UŞAK	22.809	83	275	491	61	6	29	13
VAN	17.365	94	185	330	41	9	19	19
YALOVA	8.488	33	257	459	57	6	27	14
YOZGAT	27.759	157	177	316	39	9	19	20
ZONGULDAK	26.807	76	353	630	79	5	37	10
TOPLAM	3.283.170	10.390	316	564	71	5,17	33	11,00

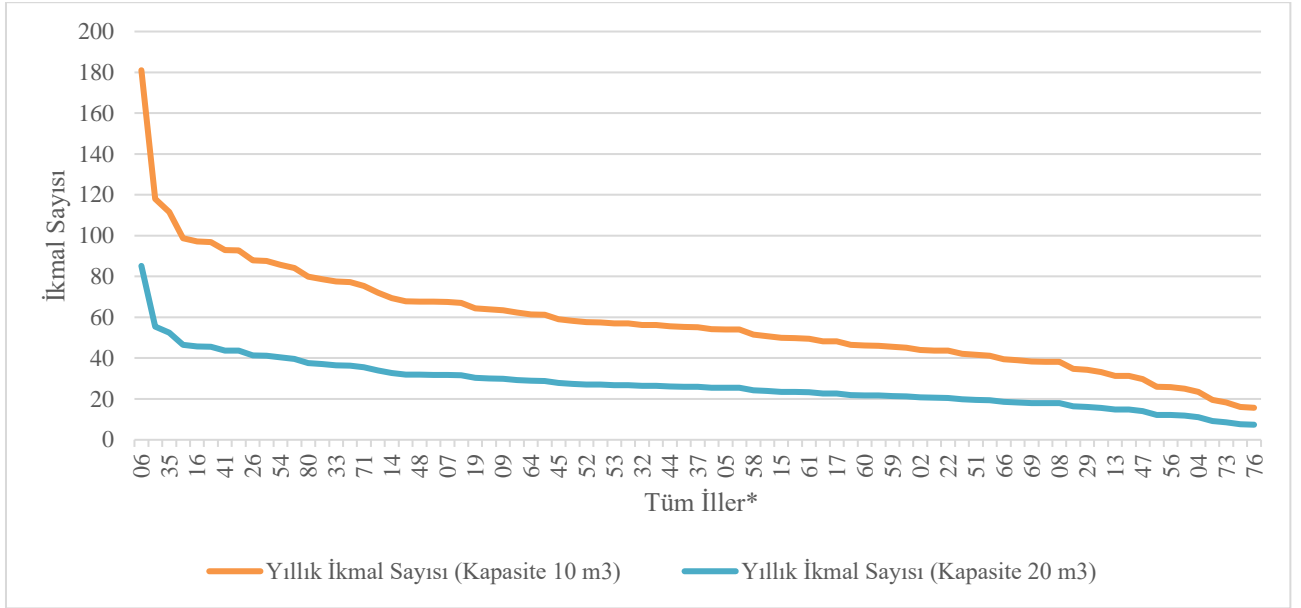
*EPDK LPG Piyasası 2018 Yılı Sektör Raporu'ndan alınmıştır.

**Tondan LPG yoğunluğuna dönüştürülmesi için ton miktarı 0,56'ya bölünmüştür.

***20m³ tanklar için %10 emniyet seviyesi olduğu ve ortalama %5 seviye LPG kaldığında ikmal yapıldığı varsayılmıştır.

Tablo1'de görüldüğü üzere, istasyonlarda LPG depolama kapasiteleri 10m³'ten 20m³'e çıkarıldığında bir deponun boşalma süresi iki katının üstüne çıkabilmektedir. Bu durumda yapılan yıllık ikmal sayısı azalacağından, LPG ikmal yapan tankerlerin trafikte bulunma sıklığının da azalacağı hesaplanmıştır (Grafik1). Bu durumda depo kapasiteleri iki katına çıkarıldığında ülke genelinde ikmal sayısının yüzde ellinin üstünde bir oranla azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

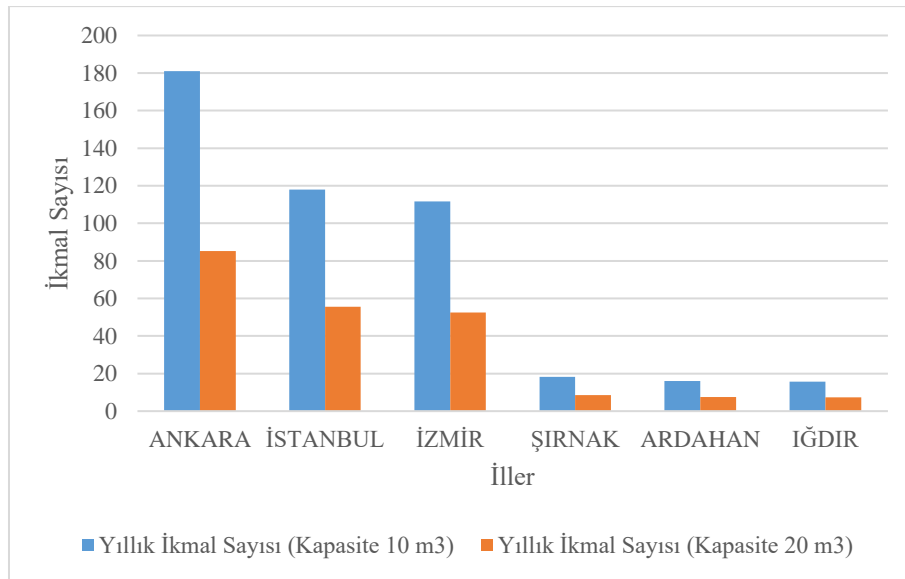
Grafik1: Yıllık Ortalama İkmal Sayısı

*İller plaka kodları ile gösterilmiştir.

İl bazında bir değerlendirme yapıldığında, Tablo 1’de de farklı renklerde belirtildiği üzere yıllık LPG satış miktarı en fazla olan iller sırasıyla Ankara, İstanbul ve İzmir’dir. Buna bağlı olarak bu illerde, otogaz bayilerindeki LPG tank kapasiteleri 10m³ iken, bayi başına yıllık ortalama ikmal sayısı sırasıyla 181, 118 ve 112’dir. Tablo 1’de görüldüğü gibi, Ankara’da bulunan bir otogaz bayisinin 10m³ kapasiteli tankla ortalama iki günde bir doluma ihtiyacı varken, kapasite 20 m³ e çıkarıldığında aynı tankın dört günde bir doluma ihtiyacı olduğu hesaplanmıştır. Buna bağlı olarak yıllık ortalama ikmal sayısının 85’e düşeceği öngörülmüştür. Aynı şekilde, diğer metropollerde de kapasiteler 20m³ olduğunda, İstanbul’da yıllık ikmal sayısının 56’ya, İzmir’de de 53’e düşebileceği öngörülmüştür.

Grafik 2: İkmal Sayısı En Fazla ve En Az Olan Üçer İl

Yıllık ortalama satış miktarı ve buna bağılı olarak yıllık ortalama ikmal sayısının en az olduğu iller ise Şırnak, Ardahan ve Iğdır'dır. LPG tank kapasiteleri 10m³ iken; Şırnak'ta yıllık ortalama ikmal sayısı 18, Ardahan ve Iğdır'da ise 16'tür. Diğeri illerde de olduğu gibi, kapasite 20m³ olduğunda yıllık ortalama ikmal sayısı bu şehirlerde de yaklaşık yüzde elli oranında azalmaktadır.

Ankara, İstanbul ve İzmir gibi yıllık LPG satış miktarının yüksek olduğu şehirlerde, LPG ikmali yapan tankerlerin trafikte bulunma sıklığının önemli ölçüde azalacağı görülmüştür. Fakat Şırnak, Ardahan ve Iğdır gibi yıllık LPG satışının az olduğu şehirlerde, LPG tank kapasitelerinin arttırılmasının mevcut durumu kayda değer bir ölçüde etkilemeyeceği görülmüştür.

Bu çalışmanın neticesinde, TS 11939 "*Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) İkmal İstasyonu- Karayolu Taşıtları için Emniyet Kuralları*" gibi ilgili standartlar ve "*Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik*" gibi mevzuatta geçen mesafe ve alan kullanımı benzeri konularda karşılaşılabilecek sorunları önlemek adına gerekli düzenlemeler yapıldığında, otopaz bayilerinde bulunan LPG tanklarının kapasitelerinin arttırılmasının LPG tankerlerinin trafik kazalarına karışma ihtimalini azaltacağı hesaplanmıştır. Ancak yapılan değışikliğin tüm illerde aynı etkiyi sağlamayacağı görülmektedir. İl bazında bir değerlendirme yapıldığında, otopaz satışının düşük olduğu bazı illerde kapasitelerin arttırılmasına ihtiyaç duyulmadığı; fakat otopaz satışının yüksek olduğu şehirlerde bu tarz bir düzenleme yapılmasının önemli bir katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynakça

Ekonomik Karmaşıklık Gözlemevi (OEC). "Petroleum Gases & Gaseous Hydrocarbons Nes, Liquefied Trade". 2018. <https://oec.world/en/profile/hs92/271119/>

T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK). "Sıvılaştırılmış Petrol Gazı (LPG) Piyasası 2018 Yılı Sektör Raporu". 2019. <https://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-108/yillik-sektor-raporu>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). "Ulaştırma İstatistikleri". 2018. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1051

World LPG Association (WLPGA). "What is LPG?". <https://www.wlpga.org/about-lpg/what-is-lpg/>